

SOL·LICITUD D'ADOPCIÓ INSTITUCIONAL PER PART DE [NOM DE LA CAMBRA LEGISLATIVA A LA QUAL S'ADREÇA LA PETICIÓ] DE LA UNIVERSAL DECLARATION ON ARCHIVES (UDA).

[La proposta de formulari que proposem es fonamenta en la que va realitzar l'Associació d'Arxivers – Gestors de Documents de Catalunya l'any 2013 al Parlament de Catalunya, cambra legislativa d'aquesta nació. Els textos que proposem com a exemple, en alguns casos són genèrics i poden ser adoptats íntegrament per l'Associació que estigui preparant la seva sol·licitud. En altres casos responen a la realitat catalana i serveixen merament com a orientació de quins temes i en quins termes es pot encarar la redacció de la sol·licitud. L'Associació d'Arxivers- Gestors de Documents de Catalunya es congratula d'haver assolit l'adhesió a la UDA per part del Parlament de Catalunya el 17 de juliol de 2013 i encoratja a totes les associacions professionals d'arxivers i gestors de documents a realitzar el mateix camí, a fi i efecte de continuar promovent els valors, potencials i necessitats del nostre col·lectiu professional.]

1. Introducció

[Introducció: redactar de manera concisa els motius, l'oportunitat i la proposta d'adhesió a la UDA].

La 36 Conferència General de la UNESCO que es va celebrar a París a finals de l'any 2011, va aprovar la Universal Declaration on Archives (UDA), una iniciativa promoguda pel Consell Internacional dels Arxius i en la qual va participar activament *[Nom de l'òrgan que promou l'adhesió.]*

Aquesta decisió és un pas molt important en la millora de la percepció per part del ciutadà del paper dels arxius, atès que ofereix una esplèndida oportunitat per augmentar la visibilitat dels arxius entre el públic en general i davant les administracions públiques.

En aquest sentit, la UDA és una declaració concisa de gran rellevància per a la difusió dels arxius en la societat actual. Es posa l'accent en el paper clau dels arxius en la transparència administrativa i en la rendició de comptes democràtica, així com en la preservació de la memòria social col·lectiva. Sense oblidar la tradicional preocupació per satisfer les necessitats de la investigació històrica, la UDA situa la gestió eficaç dels arxius com una funció essencial per a les organitzacions públiques i privades i focalitza l'accés a la informació per part dels ciutadans com un eix central de les seves activitats.

La seva aprovació per part de la UNESCO és un reconeixement de la funció bàsica dels arxius en matèria de responsabilitat i transparència per part dels governs, al mateix temps que contribueixen a l'elaboració de la història personal i col·lectiva. Constitueix també un innegable avenç pel conjunt

de la nostra societat per la seva defensa dels drets humans, la protecció de les conquestes ciutadanes i la promoció de l'accés universal a les fonts de coneixement i de cultura.

La UDA, aprovada inicialment per l'International Council on Archives (ICA) a la seva assemblea general d'Oslo el setembre de l'any 2010, ha estat traduïda a molts idiomes i adoptada també per altres institucions, destacant el Parlament de Catalunya per ser la primera cambra legislativa del món que s'hi ha adherit el 17 de juliol de 2013.

Pel nostre col·lectiu professional, el repte que se'ns planteja ara és difondre la UDA amb l'objectiu de reconèixer la funció dels arxius, superant la percepció antiquada del seu paper a fi i efecte de prendre el lloc que li correspon com un actor important en l'estructura central de l'Administració pública i del sector privat, però també al centre de la memòria social.

Amb aquesta voluntat, demanem a les institucions públiques *[del país/comunitat/regió/federació]* i en concret a *[Nom de l'organització o entitat a qui s'adreça la proposta d'adhesió]*, que promogui la seva adopció de forma institucional, fent seva la declaració, tal com recull la resolució de la UNESCO:

Encoratjar els Estats membres a tenir en compte els principis enunciats en la Universal Declaration on Archives en formular i aplicar estratègies i programes futurs en l'àmbit nacional.

2. El paper dels arxius a la societat d'avui dia.

[Paper dels arxius i la gestió de documents: exposar la llarga trajectòria de la legalitat arxivística a nivell europeu però també en altres àmbits internacionals a fi i efecte de mostrar el paper que els arxius tenen a les nostres societats, quins són els seus valors, potencials, capacitats i competències. El text proposat és eurocèntric però es pot adaptar fàcilment a altres àmbits territorials incorporat (i substituint si es vol) la referències legislatives aportades.]

Per situar una mica la qüestió, els arxivers tenen com a funció social assegurar i possibilitar la utilització dels documents, i de la informació i dades que contenen, amb finalitats jurídiques, administratives, informatives, empresarials, culturals i científiques. D'aquesta manera, els arxivers contribueixen a millorar el funcionament de les organitzacions, a salvaguardar els drets i els deures de les persones mencionades als documents, a preservar la memòria col·lectiva, a fer possible la recerca científica i la difusió de la cultura, però també a promoure l'activitat empresarial i productiva, i fomentar l'evolució positiva. Però no només això, en les societats modernes, els arxivers, atesa la seva condició de responsables dels sistemes de gestió de documents, també són garants de l'aplicació del dret d'accés i per tant, actors necessaris en les polítiques de transparència administrativa i bon govern.

En l'àmbit de les institucions europees, el Consell d'Europa mitjançant la Resolució de 14 de novembre de 1991 sobre disposicions en matèria d'arxius (DOUE 314 de 5.12.1991), les conclusions del Consell d'Europa de 17 de juny de 1994 sobre una més gran cooperació en l'àmbit dels arxius (DOUE 235 de 23.8.1991), la recomanació R (2000) 13 del Consell d'Europa sobre comunicació dels arxius i accés als documents públics (adoptada pel Comitè de Ministres el 13 de

juliol de 2000 en el marc de la 717a reunió de delegats dels ministres), la Resolució del Consell d'Europa de 6 de maig de 2003 sobre els arxius en els Estats membres (DOUE 113/02 de 13.05.2003) i finalment la Recomanació del Consell d'Europa de 14 de novembre de 2005, relativa a les mesures prioritàries per augmentar la cooperació en l'àmbit dels arxius a Europa (2005/935/CE), subratllen la importància dels arxius per a la comprensió de la història i la cultura d'Europa, així com destaquen també el paper que tenen uns arxius ben conservats i accessibles per millorar el funcionament democràtic de les nostres societats.

Així ho expliciten també les resolucions del Consell d'Europa (Conveni del Consell d'Europa sobre l'accés als documents públics del Consell d'Europa aprovat l'any 2009).

- Considerar la importància de la transparència de les autoritats públiques en una societat democràtica i plural.
- Considerar que l'exercici del dret d'accés als documents públics proporciona una font d'informació pel públic, ajuda a la societat a formar-se una opinió sobre l'estat de la societat i sobre les autoritats públiques i fomenta la integritat, l'eficàcia, l'eficiència i la responsabilitat de les autoritats públiques, ajudant així a a què s'afirmi la seva legitimitat.

I el Codi ètic per a la Societat de la Informació aprovat per l'UNESCO l'any 2011 quan diu:

Els Estats Membres han d'afavorir i ampliar l'existència d'informació de domini públic, reconèixer i promulgar el dret d'accés universal en línia als arxius públics o que obren en poden de les administracions públiques, inclosa la informació d'interès pels ciutadans. La informació d'interès públic ha de passar al domini públic i difondre's en línia d'una forma fàcilment accessible utilitzant formats compatibles i oberts.

[A continuació es pot fer esment a la legislació o a l'aparat normatiu concret del país/comunitat/regió/federació on l'organització o entitat que sol·licita resideix.]

A nivell català, a banda de la normativa sectorial d'arxius, la Recomanació 46 de l'Informe del Grup de Treball Bon Govern i la Transparència Administrativa, creat per la Resolució de 14 de gener de 2005 del President de la Generalitat de Catalunya (Acord de Govern de 21 de desembre de 2004) i presentat el 27 de juliol de l'any 2005, subratlla la importància del paper dels arxius.

Recomanem vincular l'efectivitat del lliure accés a la informació amb l'existència d'uns arxius perfectament organitzats. Això implica que l'Administració ha d'aportar els recursos necessaris per tal d'assegurar un adequat sistema de gestió documental que permeti un nivell de descripció dels documents que faciliti respondre eficientment a la demanda ciutadana i a les necessitats de l'Administració. Així mateix, es proposa promoure l'adopció de la metodologia de l'arxivística i la gestió documental per tal de garantir el tractament, la preservació i l'accés de la informació més enllà del suport en què és contingut.

3. El model d'arxius / El sistema d'arxius

[El model/El sistema: en aquest espai l'Associació sol·licitant pot descriure sumàriament el sistema arxivístic on operen els seus professionals i on els seus arxius estan adscrits.]

També es pot fer menció de la legislació pròpia i de les normatives d'àmbit internacional que doten de fortalesa metodològica els professionals del sector.]

En el context català, l'Associació d'Arxivers – Gestors de Documents de Catalunya (AAC) és el gran referent professional, com a organització que aplega a la pràctica totalitat dels professionals que a Catalunya es dediquen a l'arxivística i la gestió documental. Des de la seva fundació l'any 1985, l'AAC sempre s'ha distingit per una actitud proactiva en la tasca de promoció del bon exercici de la professió d'arxiver així com per preservar i difondre el patrimoni documental, tant públic com privat. En aquest sentit, ha desenvolupat una intensa activitat tant en l'àmbit de la defensa dels interessos dels arxivers com en diferents aspectes vinculats a la professionalització i modernització de les nostres administracions.

Fent un recorregut per l'evolució de l'arxivística catalana al llarg dels últims 30 anys, hem d'assenyalar que la contribució de l'AAC a la creació d'un model propi d'arxius a Catalunya ha estat cabdal.

Així, coincidint amb la seva creació, el Parlament de Catalunya va aprovar la Llei 6/1985, de 26 d'abril, d'arxius (DOGC núm.536, de 10.05.1985), on destacava la importància dels arxius com a patrimoni cultural d'interès general, el qual ha de ser regulat pels poders públics per tal de garantir-ne la conservació i facilitar-ne la utilització amb vista a la investigació històrica. També es feia referència a la transcendència dels arxius com a base documental de la història del país i fonament de la seva identitat nacional.

Quan fou aprovada la Llei 6/1985, la situació dels arxius i del patrimoni documental català posava e manifest uns dèficits crònics derivats de l'actuació insuficient de l'Estat en aquesta matèria i de la inexistència, durant molts anys, d'unes institucions de govern catalanes i, per tant, d'una política pròpia en aquest àmbit.

En el decurs dels quinze anys de vigència que va tenir la Llei 6/1985, d'arxius, Catalunya va evolucionar institucionalment i es va dotar de nous organismes i d'infraestructures culturals alhora que potenciava les existents (promoció de l'Arxiu Nacional de Catalunya, creació dels arxius centrals dels departaments de la Generalitat de Catalunya, desplegament de la Xarxa d'Arxius Històrics Comarcals, creació d'un gran nombre d'arxius municipals, impuls dels arxius de les universitats catalanes, etc.)

Malgrat això, l'arribada de la Societat de la Informació, les noves necessitats de l'Administració, així com les demandes provinents de la societat i dels mateixos professionals dels arxius van exigir l'aprovació d'un nou text legal, la Llei 10/2001, de 13 de juliol, d'arxius i documents (DOGC núm.3437, de 24.7.2001), en la redacció de la qual l'AAC va participar molt activament i que va ser aprovada per unanimitat de tots els grups parlamentaris al Parlament de Catalunya.

Aquesta nova Llei ha servit per confirmar la transformació del panorama arxivístic català dels darrers anys amb la implantació progressiva d'una política catalana de patrimoni cultural, la renovació radical de l'arxivística catalana i la configuració d'una administració pública transparent i democràtica al servei dels ciutadans. En aquest període les administracions públiques han anat adquirint consciència plena de la importància de la gestió documental i de la correcta organització dels arxius com a elements clau de la gestió administrativa, dels serveis que presten als ciutadans i de la conservació i la utilització social del patrimoni documental. Les administracions han assumit

l'existència dels arxius com un òrgan més de llur organització i com un ressort bàsic dels diversos serveis culturals que ofereixen als ciutadans. Tampoc no es pot obviar, en aquest mateix període, el desenvolupament constant i progressiu de les tecnologies de la informació i la comunicació que han tingut i continuaran tenint llur influència en la gestió documental i els arxius.

En aquest sentit, els arxius no tan sols són una de les fonts primàries i primordials d'informació per a preservar la memòria històrica de Catalunya, sinó que també són la base que ha de fer possible un sistema de gestió dels documents i de la informació de les administracions públiques, el qual sistema també ha de servir de model per a les institucions i les empreses privades. Cal tenir present que els documents que es creen avui són la informació del demà, per tant, l'arxiu ha d'incidir en tots els àmbits dels processos que concerneixen els documents, des que s'han concebut fins que s'eliminen o es decideix conservar-los permanentment.

Així mateix, la Llei considera que per a les administracions públiques la gestió correcta dels documents és essencial pel que fa a la seguretat jurídica i a l'actuació eficaç i transparent i amb obertura a la participació ciutadana. Perquè, en realitat, l'articulat de la Llei confereix als arxius un notable protagonisme en evidenciar una indiscutible aposta per superar una visió reduccionista de la seva funció i atorgar-los plena competència en la gestió de la informació des del moment en què es generen els documents a les oficines administratives. D'aquesta manera, la llei sintonitza amb els postulats més renovadors de l'arxivística actual i, a banda de mantenir la dimensió històrica dels arxius, posa les bases per tal que la metodologia arxivística s'integri plenament en els mecanismes administratius de les corporacions. Aquesta assumpció d'un nou concepte d'arxiu i de les potencialitats de l'arxivística significa capgirar la filosofia que fins al moment havia impregnat les actuacions de les administracions públiques en aquest àmbit.

En darrer terme, la formalització d'estàndards internacionals per a la gestió de documents (ISO 15489, ISO 23081, ISO 30300, ISO 30301, etc.) reforça l'encert de la llei catalana en dur a terme una aposta estratègica en el marc de l'arxivística d'avantguarda i plenament inserida en les polítiques de transparència, accessibilitat i qualitat en el servei.

4. El rol dels arxivers

[El rol: descripció sumària de les competències i capacitats dels arxivers – gestors de documents basant-se en el principis deontològics que hagi adoptat l'Associació sol·licitant.]

Tal com recull el Codi deontològic dels arxivers – gestors de documents, el qual assumeix el Codi d'Ètica professional, aprovat per l'Assemblea General del Consell Internacional d'Arxius en la 13a assemblea general, celebrada a Beijing (Xina) el 6 de setembre de 1996, els arxivers contribueixen al desenvolupament de la societat, a partir del respecte a la dignitat i a la igualtat humana i de l'actuació sempre conforme a la justícia, vetllant per l'efectivitat dels drets i de les llibertats fonamentals relacionats amb els arxius, els documents, les dades i la informació.

En aquest sentit, els arxivers en seu exercici professional han de:

- Actuar d'acord amb les normes legals vigents i garantir-ne el compliment.

- Fer efectiu el dret a la informació per garantir l'oportunitat de totes les persones a participar i desenvolupar-se lliurement i plenament en la vida social.
- Facilitar i promoure el dret d'accés als documents, com a garantia de la seguretat jurídica en la relació de les persones amb les institucions, de la transparència administrativa i del control de l'activitat institucional.
- Conservar i difondre el patrimoni documental de forma que s'en garanteixi el valor cultural i contribueixi a la preservació de la memòria col·lectiva.
- Facilitar i promoure la recerca científica com a base del progrés social i cultural de la societat.
- Cooperar amb els poders públics per desenvolupar totes aquelles polítiques que contribueixin a la millora de la gestió dels arxius i els documents.
- Promoure i recolzar el desenvolupament de normes i polítiques que assegurin l'efectivitat dels deures anteriorment enunciats.

Aquests deures professionals que tenim reconeguts els arxivers, es deriven de l'aplicació dels principis de l'ètica general i professional a la disciplina arxivística, i per tant, han de servir de guia del comportament ètic professional, alhora que orienten els arxivers en l'exercici responsable de la professió envers els drets de la ciutadania i la societat. La definició d'aquests principis ètics i els deures professionals dels arxivers al voltant del dret d'accés a la informació i la documentació expliciten el compromís i la garantia d'una actuació professional en la seva vocació de servei públic al servei dels interessos de la societat.

5. Aportacions i influència de [nom de l'òrgan sol·licitant] a la societat [menció al gentilici propi de l'àmbit territorial.]

[Descripció de l'òrgan sol·licitant: descripció sumària de la natura jurídica de l'òrgan sol·licitant, dels seus orígens, objectius i activitats més rellevants al llarg del temps a fi i efecte de mostrar el bagatge d'aquesta i la seva legitimitat per a realitzar la sol·licitud.]

La fundació de l'Associació d'Arxivers – Gestors de Documents de Catalunya (AAC), l'hem d'emmarcar i contextualitzar en la situació general de la societat que la va veure néixer. El 1985 s'estava normalitzant el país després de la recuperació de la democràcia i del retrobament de les nostres institucions nacionals. L'Associació va néixer en un moment de revifalla de la política cultural, quan gairebé tots els professionals encara eren en rodatge i va intentar donar resposta a les necessitats d'unificar fórmules de treball, intercanviar idees i donar cos teòric als problemes que se'ns plantejaven als arxius.

Ja des del moment de la seva creació, va dirigir el seus esforços a ser una prestadora de serveis a la professió, donant suport tècnic als associats que exerceixen l'arxivística de manera directa i donant suport i criteris a les administracions que buscaven solucions als seus problemes de gestió de la documentació.

A partir de la posada en comú de les experiències professionals dels arxivers catalans i obrint els ulls cap a experiències foranes, fou quan la visió historicista de la primera estapa de l'AAC va començar a ser substituïda. Les teories del records management van iniciar el camí que ha convertit la nostra professió en una activitat moderna i trencadora, allunyada dels esquemes clàssics, avantguardista per la renovació en conceptes i l'adaptació constant a les noves tecnologies que porta implícita la seva pràctica.

L'AAC ha liderat els avenços conceptuals i teòrics que han fet possible la creació de la doctrina i metodologia arxivística catalana i l'establiment de protocols d'actuació davant de les múltiples situacions en què es poden trobar una institució quan vol establir una política de gestió de documents. El corpus teòric generat des de l'AAC ha estat imprescindible i molt necessari perquè totes les administracions catalanes i les empreses privades amb necessitats de comptar amb un arxiu organitzat, tinguin criteris suficients per poder aplicar les mesures adients i establir les necessitats funcionals de cada arxiu o de cada organització.

Entre les fites més destacades de l'AAC al llarg d'aquests canys, n'hi ha de molt diverses:

- Vuit edicions del Màster d'arxivística a diferents universitats catalanes (Universitat autònoma de Barcelona, Universitat de Girona, Universitat de Lleida i Universitat Rovira i Virgili).
- Creació de l'Escola Superior d'Arxivística i Gestió de Documents (any 2002), institució universitària adscrita a la Universitat Autònoma de Bcelona, amb vuit promocions d'estudiants tituls. Actualment la titulació és un màster oficial en arxivística i gestió documental reconegut per l'Agència Nacional d'Avaluació de la Qualitat i Acreditació.
- Celebració de catorze edicions del Congrés d'Arxivística de Catalunya, trobada bianual que reuneix als professionals que treballen al món dels arxius i la gestió documental.
- Celebració de nombroses jornades, seminaris i laboratoris arreu del territori per difondre el paper dels arxius i tractar les temàtiques més específiques del sector.
- Publicació del Manual d'arxivística i gestió documental (Ed. AAC, Barcelona 2010) eina de divulgació científica, amb l'objectiu de donar a conèixer el model propi de l'arxivística catalana.
- Publicació de les col·leccions Lligall i Textos, amb gran nombre d'articles científics i tècnics de gran rellevància pel sector professional.
- Col·laboració amb la Generalitat de Catalunya en l'edició de la Norma de Descripció, Arxivística de Catalunya (NODAC), i traducció al castellà, anglès i francès per donar a conèixer entre la comunitat internacional la metodologia utilitzada pels arxivers catalans.
- Creació d'un grup de treball català de recerca (Team Catalonia d'InterPARES 3) dins del projecte IntePARES de la British Columbia University (Canadà) per realitzar estudis de preservació digital a llarg termini dels documents electrònics.

- Programa de formació continuada amb més de 20 anys d'antiguitat, amb l'objectiu de mantenir i actualitzar els coneixements dels professionals del sector.

6. La projecció internacional de *[Nom de l'òrgan sol·licitant.]*

[Abast internacional (si s'escau): exposar sumàriament l'activitat internacional de l'òrgan sol·licitant així com la seva tasca internacionalitzadora de les característiques o activitats pròpies.]

Des dels seus inicis l'AAC ha tingut una marcada voluntat de ser una associació activa en el context internacional. Si l'any 2013 l'AAC gaudeix d'un gran reconeixement i prestigi internacional és conseqüència del treball i dedicació de gran quantitat d'arxivers catalans que han treballat en seccions, comitès, grups de treball, o que han participat en congressos i conferències com a assistents o com a ponents.

Sens dubte, l'aspecte més remarcable de la projecció internacional ha estat la participació en el Consell Internacional d'Arxius (International Council on Archives – ICA). Així l'AAC ha estat representada en els principals actes arxivístics internacionals i ha pogut fer sentir la seva veu i defensar els seus interessos quan ha calgut en molts fòrums internacionals. Això ha significat un esforç econòmic i personal considerable però les diverses juntes directives han apostat clarament per aquesta via per situar l'AAC entre les associacions de més prestigi del món.

Tot i que en un primer moment, la projecció internacional va ser només incipient (Grup de treball AAC- arxivers del Llenguadoc-Rosselló), el punt d'inflexió es produeix amb l'admissió de l'AAC com a membre de l'ICA. Alhora, l'AAC encoratjà els associats a participar en les activitats de l'ICA mitjançant l'adhesió dels seus centres de treball diferents seccions de l'organisme internacional. Així, a l'any 1992, durant el Congrés Internacional de Montréal l'AAC entrà a formar part del Comitè Director de la Secció d'Associacions Professionals d'Arxivers de l'ICA, coneguda com a ICA/SPA. Des de llavors, la presència d'un representant de l'AAC dins d'aquest Comitè Director ha estat ininterrompuda. Aquesta presència ha estat sempre activa i en reconeixement del treball dut a terme dins del Comitè Director, l'ICA va encarregar a l'AAC l'organització de la V Conferència Europea d'Arxius. Aquesta conferència, que va tenir lloc el maig del 1997 a Barcelona, va comptar amb la presència de set-cents professionals de quaranta estats i va significar un punt d'inflexió, de relançament, de projecció de l'AAC i de l'arxivística catalana. L'excel·lent organització i la presència massiva d'arxivers de tot Catalunya van tenir com a conseqüència el reconeixement de la comunitat internacional. La Conferència de Barcelona ha estat durant molts anys un referent a l'hora d'organitzar esdeveniments arxivístics.

Mostra d'aquest èxit és que l'AAC ha estat convidada a formar part dels comitès científics de les diferents conferències europees que han tingut lloc (l'any 2001 a Florència, 2006 a Poznan, 2010 a Ginebra), a més de tornar a ser seu de la propera Conferència Europea d'Arxius l'any 2014 a la ciutat de Girona.

Al llarg d'aquests vint anys, l'AAC ha traduït nombroses publicacions a l'anglès, francès i castellà amb l'objectiu de donar a conèixer les especificitats de l'arxivística catalana (sobre l'Arxiu de la Corona d'Aragó, sobre els papers de Salamanca, sobre les normes de descripció arxivística

catalana, etc.) i alhora s'han traduït al català un gran nombre d'articles i publicacions internacionals.

El balanç de participació d'arxivers catalans en l'ICA és per força positiu i encoratjador ja que l'AAC disposa de representants en els comitès executius de la Delegació Europea de l'ICA (EURBICA), de la Secció d'Associacions Professionals (ICA/SPA), de la Secció d'Arxius de Parlaments i Partits Polítics (ICA/SPP), de la Secció d'Arxius d'Educació (ICA/SAE), de la Secció per a l'Ensenyament de l'Arxivística i la Formació dels Arxivers (ICA/SAF), de la Secció d'Arxius Notarials (ICA/SAN), de la Secció d'Arxius d'Esports (ICA/SPO), en el Comissionat per Arxius Fotogràfics i Audiovisuals i en el Grup de Treball en Arxius i Drets Humans.

Barcelona, 8 de febrer de 2013